

Johann Albert Fabricius (1668–1736) andis oma *Kreeka raamatukogu* (*Bibliotheca Graeca*) Hamburgis välja üle 20 aasta (1705–1728), püüdes selles esitada kogu teadaolevat informatsiooni peamiselt antiik-Kreeka teadmiste kohta. Suurelt jaolt on tegemist teemade ja perioodide kaupa jaotatud bibliograafiaga, ent mõnikord avaldab Fabricius ka kreeka autorite tekste. Mitme Fabriciuse *Bibliotheca Graeca* köite tiitellehe kõrval on gravüür Homerosega, kes sümboliseerib muistse kreeka luule prohvetlikust, keda saadab aga Koguja 1:2 tsitaat *ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης* ('tühisuste tühisus, kõik on tühine').

Fabriciuse *Bibliotheca Graeca* 13. köite alguses näeme gravüüri humanistidega, kes hellenite tarkuse tutvustamisega kuulust kogunud: **Johannes Camerarius** (1500–1574), hellenist, Philipp Melanchthoni kaastööline ja saksa haridussüsteemi ümberkorraldaja; **Aldus Manutius** (1449–1515), Veneetsia trükkal, üks esimesi kreeka autorite väljaandjaid, kelle delfiini ja ankruga vapp on raamatutele vaieldamatuks kvaliteedimärgiks (vt vitriinid 3 ja 11); **Johannes Meursius** (1579–1639), hollandi klassikaline filoloog, üks esimesi uuskreeka keele sõnastiku väljaandjaid; **Leo Allatius** (1586–1669), kreeklane, kes töötas Vatikanis kreeka keele õpetaja ja raamatukoguhoidjana ning **David Hoescheli**/Höschel (1556–1617), Hieronymus Wolfffi, David Reusneri ja Gregor Bersmani õpilane, Augsburgi gümnaasiumi rektor.

Nii Fabriciuse *Bibliotheca* kui Tübingeni filoloogi **Martin Crusiuse** (1526–1607) *Turcograecia* ja näiteks kasvõi George Guillet' *Muistse ja Uue Ateena* puhul kipub nende kaasaja Türgi võimu alla kuulunud Kreekamaa jääma tagaplaanile muistse Kreeka ees. Siiski võib nii Crusiuse kui Fabriciuse käsitlusi näha tänapäeva **bütsantinistika** eelkäijatena ning kreeka-uuringute innustajatena.

Juba 15. sajandi lõpul, aga eriti 16. ja 17. sajandil näeme Euroopa trükkalite ja humanistide jõupingutusi muistsete kreeklaste teadmiste kättesaadavaks tegemisel. Kuid nad ei piirdu ainult vahendajarolliga, vaid püüavad ka ise selles keeles kirjutada, nagu näiteks Angelo Poliziano (1454–1494), kelle kogutud teosed (sh ka kreekakeelsed epigrammid) trükkis Aldus Manutius vahetult pärast tema surma.

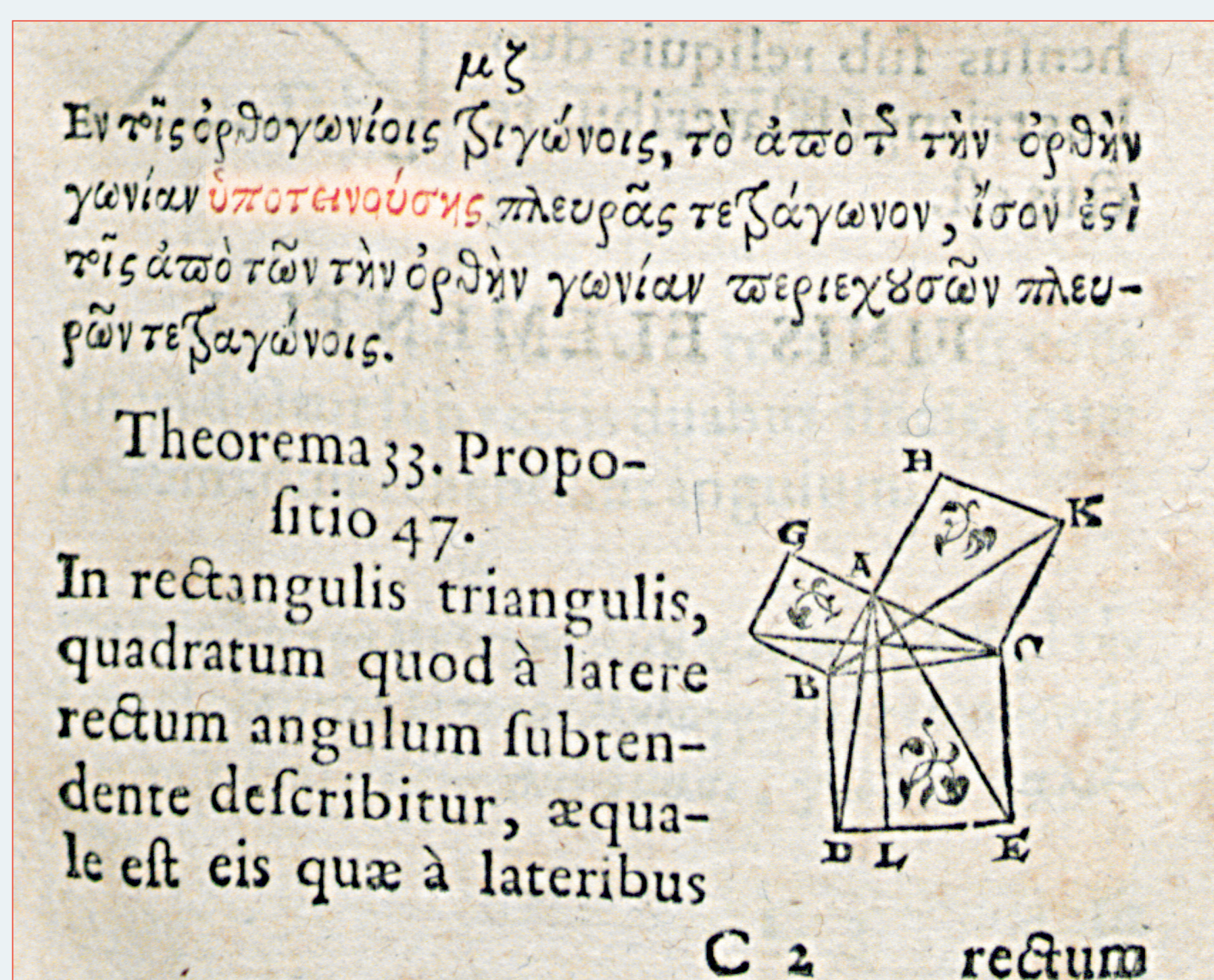
Humanistide huvi kreeka keele kasutamise vastu erineb valdkonnast sõltuvalt päris palju: **juuras** jäädakse algusest peale pigem ladina keele juurde, milles on kirja pandud põhiosa Rooma Õiguse (*Corpus Juris Civilise*) korpusest; kuna selle lasi koostada Bütsantsi keiser Justinianus I, tuuakse sageli siiski kreeka keeles

ära ka kreeka epigramm selle käsi-kirjadest. Seevastu **meditsiini** puhul loetakse Hippokratet ja eriti Galenost päris kaua ka kreeka keeles ning terminite (mh ravimtaimede nimede) puhul esitatakse ka muukeelsetes käsitlustes nende kreeka-keelsed nimed. Seetõttu pole imestamisväär, et mitmed haritud arstid, sealhulgas ka Tartu tudeng ja hilisem Tallinna gümnaasiumi poeetika professor **David Cunitius** (surn. 1670) luuletasid tihti oma lõbuks kreeka keeles.

Leonhardt Thurneysser, *Historia unnd Beschreibung ... natürlicher Wirkungen aller fremden unnd heimischen Erdgewechssen*. Berlin 1578.

Ka **matemaatilistes** teadustes: geomeetrias, aritmeetikas, astronoomias ja muusikas on kreeka keel kaua oluline, antakse välja nii antiikautorite teoreetilisi käsitlusi kui nende tõlkeid (kas paralleeltekstiga või eraldi). Terminite ja tähtsamate teoreemide puhul tuuakse veel kaua ka tõlgete puhul ära algkeele sõnastus, ning eks ole ka tänapäeval kreeka keele alfabeedi alased teadmised pärit eelkõige matemaatika tundidest.

Eukleides, *Elementorum libri XV Graece et Latine*. Köln: M. Cholinus 1564.

Kes poleks õppinud koolis pähe kõrvalolevat teoreemi? Kui ladina keel kasutab otsetõlget 'all laiudes', 'alla ulatuvalt' (*subtendente*), siis eesti keeles tähistab täisnurkse kolmnurga pikimat külge kreeka keelest laenatud sõna ...